

Terminology of National Languages and Globalization

(Vilnius, 2006. október 11-13.)

Terminology and Society.

The impact of terminology on everyday life

(Antwerpen, 2006. november 16-17.)

Fóris Ágota

A terminológia gyors előretörését és jelentőségét jelzi az a nagyszámú konferencia és nemzetközi kongresszus, amelyet ebben a témában csak az utóbbi egy évben rendeztek a világban. A számos esemény közül az alábbiakban két jelentős terminológiai konferenciáról számolok be, mindkettőt 2006 őszén rendezték: az egyiket Litvániában, Vilniusban, a másikat Belgiumban, Antwerpenben.

A Vilniusban szervezett nemzetközi konferencia témája a terminológia és a globalizáció volt (*Terminology of National Languages and Globalization*). A konferenciát a Litván Nyelvtudományi Intézet Terminológiai Központja szervezte, Albina Auksoriūtė vezetésével.

A konferencia előadásai angol, orosz és litván nyelven hangzottak el. A plenáris előadások Sergius Griniewicz (Lengyelország): *Terminology in the era of globalization*, Vladimir Leitchik (Orosz Föderáció): *Globalization and problems of terminology*, Fóris Ágota (Magyarország): *Terminology and social-economic globalization*, Valentina Novodranova (Orosz Föderáció): *How cognitive maps of science are formed*, Serguey Shelov (Orosz Föderáció): *Nomenclature versus terminology (three fundamental approaches to nomenclature)* címen hangzottak el; mindegyik előadásban a globalizáció előidézte változások hatását elemezték az előadók a terminológiai változásokra, különböző – szinkrón, történeti, tipológiai, kognitív – szempontok figyelembe vételével.

A további előadások a kis nyelveket beszélők feladatait és lehetőségeit elemezték a terminológiai fejlesztés és rendszerezés, valamint a terminológia-politika területén, az EU-terminológia, pl. a IATE adatbázisával kapcsolatos lehetőségeket, a fordítás és a terminológia, a tolmácsolás és a terminológia kapcsolatát, a szabványosítást, a terminológiai szótárak és adatbázisok készítésének és kezelésének elméleti és gyakorlati alapjait, a terminológiamenedzsmentet, valamint konkrét esettanulmányok is elhangzottak. Az előadók és előadások, az elhangzás sorrendjében: Pusztay János (Magyarország): *Терминология – гарант сохранения языка*, Anna Lena Bucher (Svédország): *Terminology work of the past: continuity and development*, Liudmila Bojarova (Ukrajna): *Норма и ее кодификация в современной украинской терминологии*, Voigt Vilmos (Magyarország): *Council for Hungarian Terminology – a Magyar Nyelv Terminológiai Tanácsa (MaTT)*, Juris Borzovs, Ilze Irena Ilzina, Valentīna Skujiņa, Andrejs Vasiļjevs (Lettország): *Terminology standards in the aspect of harmonization for*

international term database, Vitalija Špokienė (Litvánia): *Joint multilingual terminology database of the EU institutions (IATE)*, Valerijs Krugļevskis (Lettország): *Automation of some aspects of terminology management in the translation process*, Gunta Ločmele (Lettország): *Terminology problems in Latvia and the EU: translator's view*, Andrejs Veisbergs (Lettország): *Terminology and interpreting and translation*, Marta Małachowicz (Lengyelország): *Thesaurus as a managing tool for domain-specific knowledge*, végül pedig az első napot Nijolė Dudlauskienė (Litvánia): *Creation of standardized terminology and its importance for international relations* című előadása zárta.

A második nap programja nagyjából litván és orosz nyelven folyt, de az összefoglalók angol nyelvű megjelenítése és a power point bemutatók sokat segítettek a témák megértésében a litvánul nem beszélőknek is. A második napon elhangzott előadások változatos témákat öleltek fel, így a litván nyelvtudományi terminusok vizsgálatát, a könyvtárak és bibliográfiák változásait, a litván orvosi terminológia történeti vizsgálatát, az EU és az Internet terminológiájának elemzését stb., az alábbi sorrendben: Vicentas Drotvinas (Litvánia): *From the history of language science terms*, Nijolė Bliūdžiuvienė (Litvánia): *Development and alternation of librarianship and bibliography*, Palmira Zemlevičiūtė (Litvánia): *Lithuanian medical terminology sources of the late 19th century*, Iveta Pūtele (Lettország): *Языковые контакты и их отражения в латышской терминологии*, Nijolė Čepienė (Litvánia): *International terms and their variations in ancient and later Lithuanian writings*, Mariusz Górnicz (Lengyelország): *Internationalisms, presumed internationalisms, pseudo-internationalisms and borrowings in contemporary medical texts*, Anita Ščucka (Lettország): *The syntactic aspect of terms in the legislation of the European Union*, Elena Pakhomova (Orosz Föderáció): *Internet and terminology of economic forums under the condition of globalization (by the example of AARDVARK business forum)*, Angelė Kaulakienė (Litvánia): *The newest technologies and computer terminology*, Gintautas Grigas (Litvánia): *Abbreviations of computer science terminology*, Stasys Zajankauskas (Litvánia): *On wrong paths in defining poliškumas and related concepts*, Valerijonas Žalkauskas (Litvánia): *On the usage of terms veiksenā, valdysenā, vaizduosenā*. Irma Zeller (Litvánia) *Definition of concept in a practical aspect of terminology*.

A balti államokban folyó terminológiai munkálatok mindig is híresek voltak nemzetközi szintű eredményeikről, összefogott, nemzeti szintű terminológiai fejlesztéseikről. Az e konferencián elhangzott előadások, a bemutatott adatbázisok, szótárak, és más gyakorlati és elméleti eredmények alátámasztották nemcsak azt, hogy a balti államokban folyó nyelvtervezési és terminológiai munkák szükségesek és eredményesek, de azt is, hogy a kelet-európai eredmények megállják a helyüket a nemzetközi porondon.

2006. november 16-17-én került megrendezésre Antwerpenben a *Terminology and Society* című nemzetközi terminológiai konferencia. A konferenciát az antwerpeni Lessius University College rendezte a Dutch Language Union és a CIUTI (Conference Internationale Permanente d'Instituts Universitaires de Traducteurs et Interpretes) támogatásával.

A rendezvényt november 15-én *Pre-conference Workshop* előzte meg, melyet a TermNet, az Infoterm és a Lessius Hogeschool közösen szerveztek. A Workshop

központi témája a „terminológia-politika” (Terminology Policies) volt, célja pedig, hogy ezt az új szakterületet megismertesse a hallgatósággal. A terminológia-politika olyan formálisan rögzített stratégiák együttese, amelyek segítségével koordinálják a határozatokat és célokat, és/vagy egy meghatározott társadalmi csoport terminológiáját (pl. egy adott nyelvközösségét), vagy egy államét. A terminológia-politika nemcsak azt jelenti, hogy nemzeti szinten része az általános nyelvpolitikának, hanem magába foglalja az intézmények terminológia-politikáját és -stratégiáját is (része a vállalati nyelvstratégia, az innovációs stratégia vagy a PR-stratégia stb.). E Workshop célja volt annak megvitatása is, hogy melyek a terminológia-politika fejlesztésének indokai, hogyan lehet bevezetni módszereit és tételeit. A nap folyamán az általános elveken és javaslatokon túl számos esettanulmány hangzott el (pl. a dél-afrikai terminológiai munkáról, a WHO Nemzetközi Egészségügyi Terminológiai Hálózatáról, a kolumbiai terminológiai fejlesztésekről, a globális vállalatok terminológiai stratégiájáról). A Workshop fő témái voltak: terminológia-politika és -tervezés különböző környezetben; nemzeti terminológia-politika; intézményi és vállalati terminológia-politika; terminológia és fejlődés; útmutató a terminológia-politika formálásához és implementációjához; a projektmenedzsment módszerei a terminológia-politikák fejlesztéséhez és a business-modellek; terminológiai szabványosítási stratégiák; esettanulmányok.

Maga a konferencia öt nagy téma köré szerveződött: Multilingual document production (Soknyelvű dokumentumok előállítás); Smaller languages (Kis nyelvek); Terminology of translation (A fordítás terminológiája); Best practices in teaching and training (Jó példák az oktatásban és a tréningeken); Terminology in a medical setting (Terminológia az orvosi szektorban). A plenáris előadások nyitották a reggeli programokat. Az első napon Frida Steurs megnyitója után Peter Schmitt (Németország) tartott előadást *Some remarks on the meaning of terms* címmel. Előadásában hangsúlyozta többek között a fogalmak definíciójának fontosságát, és hogy nincs különbség „mindennapi szavak” és „szakterminusok” között. Előadásából nyilvánvalóvá vált, hogy a modern nyelvészet eredményei felhasználásra kerülnek a modern terminológiában. A második nap plenáris előadását Klaus-Dirk Schmitz (Németország) tartotta, *Terminology Teaching and Training* címmel. Elsősorban a terminológiaoktatás helyzetét elemezte a Bologna-folyamat következtében átszervezésre kerülő európai felsőoktatási térben, példaként a Kölni Egyetemen folyó BSc és MA szintű képzések felépítését hozta.

Mivel több párhuzamos szekcióban folyt a munka, azon szekciók előadásai-ból emelek ki néhányat, amelyek munkáját figyelemmel kísértem. A 'Kis nyelvek' szekcióban a magyar dominancia erős volt, hiszen az elhangzott öt előadás közül hármat magyar előadók tartottak: Fóris Ágota (Magyarország): *The situation and problems of Hungarian terminology*, Franco Bertaccini és Monica Massari (Olaszország): *Standard Européen DVB-T: risqué de disparition d'un domaine*, Henrik Nilsson (Svédország): *Towards a national terminology infrastructure: The Swedish experience*, Muráth Judit (Magyarország): *Übersetzungsbezogene Terminologiearbeit im neuen EU-land Ungarn: am beispiel der Sozialwissenschaften*, és Fisher Márta (Magyarország): *Terminology at EU-level* címmel hangzottak el.

A 'Jó példák az oktatásban és a tréningeken' szekcióban elhangzottak közül kiemelem Rita Temmerman (Belgium) előadását, melyet *Termtography and domain-specific translation dictionaries* címmel tartott. Előadásában hangsúlyozta az alkalmazott terminológiai kutatások fontosságát, szemléletében pedig számos új vonás jelent meg, így az ontológiák és a terminológiák leírásának összekapcsolása, a szemantikai web-alkalmazások, pragmatikai megoldások a kommunikációs problémák megoldására, vagy az úgynevezett „termtográfia” szocio-kognitív szemléletű leírása. Részletesen elemezte az ontológiaalapú fordítói szótárak készítésének fontosságát és módszereit, melyet a tudásmenedzsment területével is összefüggésbe hozott, majd ismertette az a szoftvert, melyet azért terveztek, hogy a fordítási egység (vagyis a nyelvészeti, a kulturális és a kognitív információk együttese) könnyebben elérhető és fordítható legyen.

Utolsó nap az EUROTÉRMBANK nemzetközi projekt három előadását is meghallgathattuk – az előadók Andrejs Vasiļjevs (Lettország), Lina Henriksen és Claus Povisen (Dánia), Klaus-Dirk Schmitz (Németország) voltak. Az EUROTÉRMBANK azzal a céllal jött létre, hogy a sokféle hagyomány alapján, sokféle formátumban elérhető, eltérő adatbázisokat összegyűjtsék, harmonizálják és terjesszék a terminológiai források elérhetőségét. A külön-külön létező adatbázisok más-más struktúrájúak, méretűek, sok közülük csak nyomtatott formában létezik – a cél ezek egységesítése és nyilvános, könnyen elérhető formában történő ingyenes hozzáférhetővé tétele több nyelven. Ez a centralizált, web-alapú terminológiai adatbázis hozzáférhető a www.eurotermbank.hu címen.

Összességében a „Terminology and Society” konferencia sikeres volt, a résztvevők a legfrissebb információkhoz juthattak hozzá a modern terminológiai kutatás területéről, és számos hasznos gyakorlati alkalmazást ismerhettek meg.